

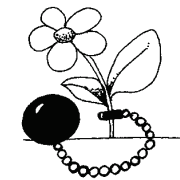
tection of the relevant types of ecosystems, understood functionally, and thus, together with their typical natural processes, in particular with the process providing them with dynamic stability.

Good plans for the protection of Natura 2000 sites will probably use different ways of achieving the objectives of protection - protection of both passive and active kind, and certain modifications in the ways of management of ecosystems. Perhaps the appropriate solution would be, for example, zoning of protected areas of natural habitats in the Natura 2000 site into areas with various protection regime of the various relationships between conservation and use (Fig. 1, cf. Szwagrzyk and Holeksa 2000).

Non-intervention management can also be used as a good way to restore the proper state of protection, i.e. the restoration of ecosystems. Restoration by „repair” of natural processes that shape natural ecosystems is usually more effective (and cheaper) than trying to artificially shape the ecosystem in the likeness of a theoretical model.

There is, therefore, no contradiction between the idea of the Natura 2000 network, and the idea of non-intervention management (passive protection). On the contrary, passive protection was, is and will be an important tool for nature conservation, including the protection of Natura 2000 sites.

Marta Jermaczek-Sitak

PRZYRODA IDENTYCZNA Z NATURALNĄ. OD OCHRONY BIERNEJ DO EKOSYSTEMOTWÓRSTWA

Nature identical to natural. From passive conservation to creation of ecosystems

ABSTRAKT: Artykuł proponuje wykorzystanie zasad ochrony biernej w planowaniu ochrony przyrody wszelkich, nie tylko naturalnych, ekosystemów. Są to: ochrona *in situ*, ochrona naturalnych procesów, w tym zasada minimalnej koniecznej ingerencji oraz ochrona przed wpływami z zewnątrz. Aktywne działania ochronne są często koniecznością, jednak nie powinny być traktowane jako postępowanie domyślne.

SŁOWA KLUCZOWE: ochrona bierna, ochrona czynna, ochrona *in situ*, planowanie ochrony przyrody, ekosystemy półnaturalne

ABSTRACT: The article proposes application of the principles of passive conservation in planning nature conservation in all ecosystems, not only the natural ones. These are: *in situ* conservation, conservation of natural processes including the principle of minimum necessary interference and protection against external impact. Active conservation is often a necessity, nevertheless it should not be understood as default course of action.

KEY WORDS: Passive conservation, active conservation, *in-situ* conservation, planning nature conservation, semi-natural ecosystems

Wstęp

Ochrona bierna przez wiele lat uznawana była za synonim ochrony przyrody w ogóle. Ochronę przeciwstawiano użytkowaniu i gospodarce, wychodząc z ogólnie słusznego założenia, że przyroda od zawsze funkcjonowała prawidłowo bez ingerencji człowieka, a nasze działania funkcjonowanie to zaburzają i zmieniają. Zarówno w historii Polski, jak i w historii ludzkości nie brakuje oczywiście rozwiązań „ochroniarskich” dopuszczających eksploatację chronionych gatunków, bądź to mających na celu zachowanie ich

wyłącznie dla elit lub dla celów okołomilitarnych (różnego rodzaju „regalia” zastrzegające wyłączność na polowania i inne dziedziny gospodarki tylko dla panującego, w tym choćby słynne zarządzenia Władysława Jagiełły), bądź to zapobiegające nadmiernej eksploatacji, co bliskie jest współczesnej idei zrównoważonego rozwoju (np. dekrety Stefana Batorego zakazujące połowów technikami niszczącymi drobniejsze ryby). Jednak idea ochrony przyrody w ścisłym znaczeniu, zapoczątkowana na świecie m.in. przez Humboldta, w Polsce zaś przez Szafera, Pawlikowskiego, Wodczickę i wielu innych,